

עלון תורני

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

פרשת בשלה

הדלקת נרות:	י-ם:	חיפה:	ב"ש:	ת"א:	ניו יורק:	פריז:	לונדון:	קזבלנקה:	מפסירין:
16:42	16:50	17:01	16:58	17:00	17:28	16:31	18:37	18:37	18:37
צאת שבת:	17:56	17:56	17:57	18:03	18:47	17:53	19:46	19:46	19:46
ר"ת:	18:35	18:33	18:33	18:36	18:33	19:12	20:20	20:20	20:20

ותשר דבורה

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רוח שליט"א ראש המכון

ירקות או קטניות שלא בדקם וכישלם כסיר לחץ או טחנם

נשאלתי מה אדם באדם שעבר ובישל ירקות או קטניות בלא לבדקם קודם מחרקים בתוך סיר לחץ, שהרי ידוע שהמפרטורה בסיר הלחץ מגיעה לכ-180-170 מעלות ואם כן נוכל להכשיר את התבשיל מכח ספק ספקא, ספק שמא לא היה כלל תולעים ירקות או קטניות אלו וספק נוסף שמא מחמת החום הגבוה בסיר נימוחו התולעים אם היו.

והנה המציאות שהתולעים והחרקים אינם נימוחים בסיר לחץ ואפילו בתנור אינם נימוחים אלא אם כן היו ממש ממול מקור אש.

אלא שיש לצרף בזה דין נוסף: דהנה פסק מרן השולחן ערוך [או"ח פ"ד סעי' ח-ט] כתב וז"ל כל מיני פירות שדרכן להתלע כשהם מחוברים, לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת. ואם שהה הפרי אחר שנעקר י"ב חדש אוכל בלא בדיקה. שכל ברייה שאין בה עצם, אינו מתקיים י"ב חדש. ומ"מ צריך לבדקו... עבר ובישל תוך י"ב חדש, בלא בדיקה, אם יכול לבדוק בודק. ואם לאו, מותר. ואם נמצאו קצת בקדירה, משליכם, ואוכל השאר. ויש מי שאומר דהני מילי שלא נמצאו אלא אחד או שנים, אבל שלשה או ד', הכל אסור. עכ"ל.

וכתב בש"ך שמקור הדין שאם לא יכול לבדוק מותר, הוא בדברי הרשב"א שכתב שזה דומה לדין שבא זאב ונטל את המעיים של הבהמה כך שאי אפשר לבדוקם, מעמידים את הבהמה בחזקת היתר. ועוד יש כאן שתי ספקות ספק היה שם רחש ספק לא, ואת"ל היה שמא נימוח ונתבטל, ואע"פ שאמרו ברייה אינה בטלה לא אמרו אלא ברייה שלמה אבל מחוייה בטלה וכיון שיש בה שני ספקות אפי' באיסור תורה הולכין בו להקל, וכתב האו"ה שכל זה בסתם אבל אם הוחזקו התולעים במאכל הווי ודאי ולא ספק, ועל כן אסור.

הנה אם כן כל ההיתר שאם אי אפשר לבדוק אחר האכילה התבשיל מותר, הוא רק באופן שאין ודאי חרקים, אבל היכן שיש ודאי חרקים יש לאסור את התבשיל. והנה מה שהביא מרן בסתם שהוא דעת הרשב"א שאם לאחר הבישול מצא קצת חרקים בתבשיל וזרקו והשאר מותר, לא חילק אלא אפילו נמצאו יותר מג' חרקים דינא הכי. ומה שהביא מרן בשם ה"ש אומרים שאם נמצאו יותר מג' חרקים הכל אסור הוא דעת הר"ן. וידוע בכללי הפסיקה שבדברי השו"ע כשמביא סתם ויש אומרים הלכה כסתם.

והנה הרשב"א הביא ב' טעמים להיתר א. שמעמידים התבשיל בחזקת היתר וכדין בני מעיים. ב. מצד ספק ספיקא. ומכיון שלדעת הרשב"א גם אם נמצאו יותר מג' חרקים אחר הבישול, התבשיל מותר, והרי לכאורה אם מצא ג' חרקים מוכח שהחרקים לא נימוחו, א"כ לא הווי ספק ספקא, אלא מוכח שעיקר טעם ההיתר של הרשב"א הוא הטעם הראשון שמעמידים התבשיל בחזקת היתר.

ואם כן יוצא צד זכות שגם במקרים בהם אין התולעים נימוחים יש לסמוך בדיעבד על הטעם הראשון ברשב"א להיתר כיון שמעמידים בחזקת היתר, וכל צד היתר זה כמובן מדובר בדברים שאינם בחזקת נגוע אלא שיש בהם מיעוט המצוי נגוע.

לכן למעשה יש לבדוק את התבשיל אחר הבישול. אולם אם אין אפשרות לבדוק לאחר הבישול, יש להתיר מחמת הספק ספקא או גם בהסתמך רק על ההיתר הראשון וכו"ל.

והנה לטחון ירקות שיש בהם בוודאות תולעים הרי הדבר אסור משום שאין מבטלין איסור לכתחילה ועל כן אוסרים עליו לאכול מאכל זה משום קנס וכמבואר בשולחן ערוך.

אך אם הם נבדקו באופן המועיל אלא שעדיין יש לו חשש שאינם נקיים לחלוטין, רשאי לטחונם. וכן הדין בתוצרת שלפעמים יש בה מיעוט המצוי נגוע, מותר לטחונה לאחר שבדקה בבדיקה קלה.

ואם עבר וטחן את המאכל כשהוא נגוע בתולעים, אלא שלא ידע שדבר זה אסור או שלא ידע שיש במין זה תולעים, או שידע אך בשעת הטחינה שכח מזה או שאנסוהו לטחון מאכל זה או שטחן על פי הוראת חכם שטעה, בכל זה דינו כשוגג והמאכל מותר [כמו שכתב מרן בשו"ע סי' צט סעי' ה' ובס"ק קא סעי' ו' לגבי שוגג]

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ר הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

השבת שלפנינו היא שבת שירה והיא השבת שקודם ט"ו בשבט ושניהם הולכים ביחד שט"ו בשבט הוא יום ראש השנה לאילנות כדברי בית הלל והרי כתוב 'כי האדם עץ השדה' ויש ביום זה שמחה וחשיבות גם לאדם ועל כן מה יותר טוב מלתת שירה ושבת למקום ברוך הוא.

מיום שנאמרה השירה מפיו של משה רבנו ובני ישראל כולם אנשים ונשים וכמו שאמרה מרים "שירו לה' כי גאה גאה" מאז היא נאמרת תמיד וחוזרים עליה בתפילה בכל יום ובכל העדות.

וצריך להבין שאמנם בוודאי נכון שטוב להודות לה' אבל מדוע צריך לחזור על זה בכל יום? אמרתי על כך בסיעתא דשמיא שהסיבה לכך היא משום שהשירה הזאת היא מקור של חיון באמונה, שבכל צער שמצירים לישראל, בין לכלל ובין לפרט, תמיד נהיה עם הקב"ה ודבוקים בו וסומכים עליו ולא נירא ולא נחת וכמו שאמר דוד המלך "גם כי אלך בגיא צלמות לא ארע רע כי אתה עמדי" כי אם אתה עמדי ואני אווזך כך אין כלל ממה לפחד.

כי נתבונן ונצייר לעצמנו מה היה כאן, ישראל יצאו ממצרים אחרי כל התלאות והשעבוד והעבודות פרך, ואחר עשר מכות ואותות ומופתים סוף סוף עם ישראל יוצאים ממצרים, ויצאתם הייתה בחיפזון עד כדי ש"וגם צדה לא עשו להם" והיו הולכים עם ילדיהם והמטלטלים שלהם במדבר גדול ונורא ואחרי שלשה ימים פרעה התחיל לרדוף אחריהם עם רכבו ופרשיו ועם מבחר קציניו ועם הנשק הכי טוב שהיה לו בכדי להילחם בהם והרי הם לא מלומדי מלחמה וחוז' מלעשות לבנים ולבנות אותם לא יודעים כלום והם היו ללא כלי מלחמה, ונוסף על כך היו מפוחדים ממצרים שהרי ידוע שהפחד של האדון הוא גדול עד שהעבד כשרואה את האדון הוא מתמוגג ונופל מפחד, וישראל רצים עם הילדים והתינוקות עד לים שכבר אין להיכן לברוח ופרעה מתקרב אליהם וחז"ל אמרו שגם משני הצדדים היו חיות רעות אין להיכן לברוח. לכאורה הייאוש היה מוחלט ולא היה נראה להם זיק של אור ותקווה שינצלו. אם בימינו היה קורה כך אנחנו נחשוב אולי ה' יקרע את הים כמו שקרע לאבותינו אבל אז עוד לא היה בעולם קריעת ים סוף ממילא אף אחד לא העלה על דעתו שהים יקרע ויהפך ליבשה. ממילא הייאוש שלהם היה גמור ולא היה להם במה להתלות.

התחילו לצעוק ומשה אומר להם "התייצבו וראו את ישועת השם" תתייצבו באמונה שלכם בהשם ובביטחון ותראו את ישועת השם. מיד ויושע ה' ביום ההוא את ישראל וישראל באים בתוך הים ביבשה והמים להם חומה שרים ושומחים ובני ישראל יוצאים ביד רמה. וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים ברגע קטן התהפך כל המצב המצרים שהיו צוהלים - סוס ורוכבו רמה בים. וישראל שהיו הכי מסכנים לכאורה יוצאים ביד רמה לתשועת עולמים.

על כן אנחנו קוראים תמיד את השירה הזו שגם אם ישראל בצער ובסכנה וכן כל אחד אם נמצא באיזה בעיה אם זה בריאות או ביטחון או שרודפים אותו יקרא את השירה הזו ויתבונן בדברים האלו והוא יתעורר ויתחזק ואנחנו קמנו ונתעורר. ונוכה לשיר את השירה עם משה רבנו בביאת הגואל במהרה בימינו אמן

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רוח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל 03-9030580 פקס 039030891

מייל: b.m@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יחיאל רוח שליט"א.

הראב"ד מקודש הגאון הגדול רבי מכלוף אבוחצירא זצ"ל – ח' שבט

רבי מכלוף הוא בנו של רבי אליהו שהוא הבן של רבי אהרן שהוא הבן של רבי יעקב אבוחצירא זיע"א,

רבי מכלוף נולד בשנת תרנ"ח להוריו בתאפילאלת מרוקו. ארץ מולדת אבותיו ואבות אבותיו הקדושים ז"ל זיע"א. מר אביו הוא הרה"ג הדומ"ץ הר"ר אליהו ז"ל זיע"א שהוא היה דיין וכאחד משרי המלוכה בהורמנא דמלכותא. והציל לקוחים למות, ביד דב שכול, צורר היהודים, שנקש כל אשר להם, וגם בגופם שלט. והרמ"א הגו' גדלו מר אביו ז"ל על ברכי התורה והיראה. ובקטנותו למד בתלמוד תורה לפני רבו הרה"ג מסעוד אמסלם ז"ל. ובשנת תרס"ח חזר ללמוד אצל מר דודו הרב הקדוש ר' ישראל אבוחצירא זיע"א ובשנת תרע"א הביא לו מר אביו ז"ל רב אחד חסיד וקדוש יחיאל דהאן ז"ל שהוא בן בתו של הקדוש רבינו יעקב אבוחצירא זיע"א.

וכשגמר לימודיו אצל הרבנים, הלך להשיבה הגדולה של הרב הגאון משה אתראתרומאן ז"ל והיה בה כאחד החברים ושם ימים כלילות כחשכה כאורה, לקיים מ"ש לא ימוש ספר התורה. ולמד ולימד לכמה תלמידים חשובים, עד שנת התרפ"ו שנפטר מר אביו והוא מילא את מקומו וישב על כסאו לדון ולהורות בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו, ועמד על משמרתו משמרת הקודש, וחזק כל בדקי העיר ותיקן כמה תקנות עם טובי העיר, ופעל ועשה הרבה דברים לחיזוק הדת והתורה. והנשים היו נטהרות בימים ובנהרות, והוא עמד בפרץ, עד שבנה להם בית טבילה יפה ומעולה. ובכלל התקנות שתיקן להם הוא שילמדו עשרה אנשים התהילים בכל יום.

ובשנת התש"ב נתמנה מטעם המלך להיות דומ"ץ בערים ביני מללאל וקאסבא תאדלא ובוועד. ערים הסמוכות לקאזאבלנקא, ובלכתו שם מצא הערים הגו' כעיר פרוצה אין חומה לא עול תורה ולא עול דרך ארץ, ועמד בכל כוחו עד שהשם הצליח בידו ויסד שם ישיבות לתלמידים, ויצאו מהם כמה מורים וכמה רבנים שהם כעת בארץ ישראל, מורים ורבנים. ובעת שראה שגבה טורא, בין הקהל, ובין הישיבות וההכנסה מהקהל לא הספיקה למלאות את חסרונות התלמידים, אור כגבר חלציו והלך לקאזאבלנקא אצל הרה"ג רפאל עבו שהיה מנהל אוצר התורה ולאחר מכן ראב"ד בתל אביב והביאו עמו לביני מללאל, ולא זו משם עד

שקיבל על עצמו להיות נותן חצי מכל ההוצאות של התלמוד תורה, וכן היה. ועי"ז חפץ ה' בידו הצליח ויצא הדבר מן הכח אל הפועל ברבנים ומורים, כידוע כל זה לכל באי שער עירו.

ובשנת התש"ז נתמנה מטעם המלך לחבר בית הדין בקאזאבלנקא. ובשנת התש"ח נתמנה עוד מטעם המלך לרב ראשי וראב"ד בהעיר הגדולה מראקש ואגפיה. ושם פעל ועשה כמה תלמידים, שהיה נלחם בכל כחו על חיוזק הדת והתורה ועל עניין חינוך הילדים. יחד עם הגאונים והצדיקים רבי מרדכי קורקוס רבי רחמים הלוי ורבי יוסף מיימראן שישבו עמו על מדין בבית הדין של מראכש

גם היה מליץ גדול בין הקהל והמלכות, שהיה מכובד ויקר הרבה בעיני המלכות ובפרט מן הפרט בעיני הפחה הגדול המפורסם חאדו תהאמי לגלאוי שמעולם לא הפיל מכל דברו ארצה. והציל כמה נפשות מהשמד, ומנשואי גוים בעזרת הפחה הגדול הגו'.

ובשנת התש"י נתמנה ממת המלך מוחמד החמישי באות הכבוד הנקרא 'ויסאם עאלאו'. ובשנת התשט"ו כשחזר המלך החמישי מגלותו ממאדאגאסקאר, הלכה משלחת רבנים מטעם הממשלה הצרפתית להקביל את פני המלך הגו' בחזרתו לשבת על כסאו, ומשלחת הרבנים הגו' היו ארבעה, רבי מכלוף אבוחצירא והרב שאול אבן דנאן והרב חיים סרירו והרב שלום משאש. וקיבלם המלך בכבוד גדול.

ובשנת התש"ב עלה להשתטח על ציון הצדיקים שוכני ארץ זיע"א. גם בשנת התשכ"ד עלה להשתטח פעם שנית. ובערב ראש השנה תשכ"ו עלה להשתטח ולגור בארץ הקדושה ת"ו. ומפני חבת הארץ עזב את רוב רכושו בחו"ל, שלא היה ביכולתו לחסלו ולהצילו וקיים מקרא שכתוב ועינכם לא תחוס על כליכם וכו'.

התגורר בשכונת המושבה הגרמנית ורחביה בירושלים. לאחר פטירת בנו בשנת ה'תש"ל, עבר לאשדוד.

נפטר בליל שבת, ח' בשבט ה'תש"ס, ומנוחתו כבוד בבית הקברות היהודי בהר הזיתים. בנו מאשתו הראשונה היה הרב יוסף אבוחצירא, רב ודיין בפאס ורבה של יבנה. בנו של ר' יוסף, הרב דוד אבוחצירא, מכהן כיום כרבה של יבנה.

מילי הקסידות

אמר דוד המלך ע"ה בתהילים "במה יזכה נער את אורחו לשמור כדברך" ואפשר לרמוז בפסוק זה על פי מאי דאיתא בש"ס דבעת יצירת הולד מביאין הטפה לפני הקב"ה וגוזר עליה ארוך או גוזר גבור או חלש חכם או טיפש וכו' אבל צדיק ורשע לא קאמר כיון שנותנין הבחירה ביד האדם ועכ"ז משביעין אותו תהיה צדיק ולא תהיה רשע ואומרים לו שאפילו כל העולם יאמרו עליך שאתה צדיק היה בעיניך כרשע וכו' ע"כ

ובצאת האדם מרחם אמו, מיד בא ומזדווג לו השטן הוא יצה"ר שנאמר "לפתח חטאת רובץ". ואינו יזכה ליצה"ט רק עד היותו בן י"ג שנה ויום אחד. ולפיכך כיון שבא היצה"ט ומצא את היצה"ר מוחזק באדם וכבר אכל שני חזקה אזי מתגבר היצה"ר בטענת דין קדימה. ומשום הכי קשה על הנער לפרוש ממעשה נעויות ונחשב בעיניו דברי היצה"ט לדברים זרים. אמנם ההצלה של האדם הוא שיוכר עת היותו כמעט אמו טרם צאתו לאויר העולם שיתגרה בו הדוב שהרי הוא כבר מושבע ועומד שיהיה טוב וישמע לדברי היצה"ט כשיגיע יומו וכו' וזה אמרו "במה יזכה נער את אורחו" ר"ל באיזה טענה ינצח הנער את היצה"ר שבה עליו מדין קדימה ואומרו יזכה ע"ד מארז"ל "מאן דזכי למלאכא שפירושו ינצח. ולזה משיב הפסוק "לשמור כדברך" דהיינו דמקדמת דנא הוא מושבע ועומד לשמור דברך שהיא השבועה הראשונה שמבטן עמו.

או יאמר ובהעיר תחילה שאדונינו דוד ע"ה נקט "את אורחו" ולא נקט דרכו. ואפשר לומר דהכוונה ליצר שהוא אורח האדם. ועוד יש לומר ש"אורחו" הם אותיות אור חו ואותיות חו הם גימטריא י"ד ומשמעות הדבר הוא כמו שאמרו ז"ל "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ" ופירושו המפרשים ז"ל שבגיל י"ד שנה שאז בא היצה"ט ומתעורר מלחמת היצר הרע, צריך לבדוק ולבער את החמץ שהוא רומז ליצר הרע. ועל ידי איזה דבר יוכל האדם לנצח אותו שילך ממנו? התרופה המעולה היא "לשמור כדברך". וכתב לשמור שהיא נגד הלאוין כמארז"ל כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת דהיינו שישמור עצמו מכל הלאוין שמפתהו עליהם היצה"ר יען שכן היא דרכו של הנער לפתותו על חילול שבת ויו"ט ושאר הלאוין יותר מהעשין וכו'

או יאמר "לשמור כדברך" והוא עפ"י מ"ש הרב חיד"א ז"ל בראש דוד בשם רבני אשכנז ז"ל ע"פ "אם אמרתי אספרה כמו" וכו' בדרך מליצה והוא דמצינו לרז"ל שאמרו כל הכועס

כאלו עז"ז כל המספר לה"ר כאלו עבר על ג' עבירות וכדומה וכו' ור"ל דלאו דוקא דהכועס כאלו עז"ז ממש ח"ו אלא כעובד בכף הדמיון ואינו ממש דומה בדומה אלא רז"ל הפליגו בעונש הדברים והאזהרות שלא באו בכלל מל"ת כדי שיתרחק ולא יבוא להקל בהם וכו' והראיה לזה הוא מ"ש במדרש איכה רבתי היתה כאלמנה ולא אלמנה ממש היה ה' כאויב ולא אויב ממש.

וזהו "אם אמרתי אספרה כמו" דייקא כף הדמיון בכל מקום שארז"ל העושה זה כמו שעושה זה כמש"ל כל הכועס וכו' ור"ל אם אמרתי לספור ולחשוב כל מקום שארז"ל זה כמו זה ונחשבהו ממש דומה בדומה - א"כ "הנה דור בניך בגדתי" פירושו שאז מן הנמנע שימלט ממנה שום אדם אפילו צדיק גמור אלא בהכרח לומר דדמיון בעלמא הוא עכ"ז ז"ל.

ועפ"י ז"ל "לשמור כדברך" דהיינו הסגולה הגדולה להמלט מהיצר הרע היא לשמור האדם את עצמו בכל מקום שארז"ל שהשמירה בכף הדמיון וזהו כדברך ועי"ז יתרחק ממנו יצה"ר דהרי השורש פורה רש ויענה לכל העבירות הם אלו שלא באו ממנו המצות והם הכעס והקפדה וגאווה ולה"ר וכדומה וק"ל

או ירמוז ע"פ הגו' "במה יזכה נער את אורחו לשמור כדברך" והוא עפ"י מה שידע דכל אדם צריך לקיים כל התרי"ג מצות בפרטות במחשבה דיבור ומעשה וצריך להתגלגל בשבילים כמה פעמים עד השלימו חוקו. והמקובלים ז"ל כתבו דסגולה להנצל מעונש הגלגול שהוא רע ומר, היא מדת הענוה דמי שהוא עניו לא יחזור להתגלגל "ולא יכירו עוד מקומו".

לזה אומרו "במה יזכה" דתיבת כמה היא מדת הענוה וכמו שאמרו משה ואהרן "ונחננו מה" כמו שהעידה עליו התורה "והאיש משה עניו מאד מכל האדם" ואין מדה טובה בעולם טובה הימנה.

וזה אומרו "במה" דהיינו כמה ובאיזה סגולה אותו אדם שצריך להתגלגל ולהשלים חוקו והוא "נער" המנוער מהמצות שבזה "יזכה את אורחו" ולא יצטרך להתגלגל עוד - היא על ידי כמה נכור והכוונה ש"ע" מדת הענוה מעלה עליו הכתוב כאלו לשמור כדברך כולם שהם התרי"ג מצות ואין צריך לשוב עוד הפעם.

[מהספר קהלת יעקב לרבינו מכלוף אבוחצירא זצ"ל]

מפותלי קו ההלכה

דין אכילת תותים

שאלה:

האם מותר לאכול תותים? האם מספיק להתוך תותים לשניים ולהשרות במים או חובה לרסק אותם?

תשובה:

לא זה ולא זה.

הבעיה העיקרית היא על התות, ולא בתוכו [להוציא כאשר יש סימנים מחשידים כגון רכות יתר]. לכן יש לבחור התותים היפים השלימים, לא תאומים ולא סדוקים. להוריד הפרח עם מעט מהפרי.

להיכן מיכל עם חומר ניקוי [סטריילי טבע, או אמנה] בריכוז של שטיפת כלים. להניח התותים בפנים בכמות שהם שוחים בכלי ולהכניס היד בפנים ולעשות תנועות סיבוביות כל העת. עד 2 דקות.

להוציא ולשטוף מהסבון לגמרי. לפתוח ברוז מים, וכל תות תחת המים ובעזרת מברשת כל תות להבריז מכל צדדיו תחת ברוז מים. ואז אפשר לאכול בלי טחינה ובלי קילוף.

קניית פירות בשוק

שאלה:

האם ניתן לקנות פירות וירקות בשוק העירוני בפ"ת? והאם יש לעשרם?

כללל יש להעדיף במקום שיש כשרות, והיום לאחר שהרשתות שיווק כולם תחת כשרות, ובדרך כלל מהדרין, רצוי לקנות במקומות עם כשרות.

אם נאלצים לקנות ללא כשרות, אז ירקות אין בעיה, רק שיש לעשר בבית מכל מין כדת וכדין. וכיון שיש הרבה דינים ופרטים רצוי לדעת את הבסיס ולהיות חברים בבית המעשר 03-9030580. ומאידך פירות יש חשש נוסף הנקרא 'ערלה' כלומר שאין הפרי מעץ שטרם עברו עליו שלש שנים. אז כאמור לכתחילה יש לקנות רק עם הכשר, אולם בדיעבד או בשעת הצורך, מותר לצרוך פירות שנקנו בשווקים שכן נכון להשנה [תש"פ] לא מצוי פירות ערלה אלא באחוזים נמוכים, ואפשר לסמוך שהפירות שלפנינו פרשו מן הרוב וזה מותר. אולם יש יוצאי דופן כגון אוכמניות ועוד, ששם יש אחוזי ערלה גבוהים ואין לרכוש אלא במקומות עם הכשר.

מישג בבישרות

איסור דאורייתא ואיסור דרבנן

איסור דאורייתא הוא כל איסור המפורש בתורה או הנלמד באחת המידות שהתורה נדרשת בהן. אף דבר שאיסורו מהלכה-למשה-מסיני הוא איסור דאורייתא. דבר הנלמד מסברא, אף הוא כאיסור תורה, ודווקא בסברא פשוטה, אבל כשאין הסברא פשוטה - צריך פסוק להשמיענו הסברא.

איסור דאורייתא יש בו כמה חומרות לגבי איסור דרבנן, כגון: ספיקו לחומרא. אין שבועה חלה עליו. אסור אפילו במקום הפסד. אם יוכל להציל עצמו בממון מלעבור עליו, ייתן כל אשר לו ולא יעבור. אסור אפילו במקום כבוד-הבריות. אסור לערב איסור דאורייתא בתור היתר, כדי לבטל את האיסור.

איסור דרבנן הוא כל דבר שחכמים אסרוהו, אם משום גזרה, או משום חשש איסור תורה או משום תקנה. באיסורי דרבנן ישנם איסורים שיש להם עיקר מן התורה, כגון האיסור לזר לאכול תרומת פירות, אף על פי שהוא מדרבנן מכל מקום עיקרו מן התורה, כיון שיש דבר שתרומה נוגהת בו מן התורה.

וישנם איסורים שאין להם עיקר מן התורה, כגון: האיסור לטלטל בשבת מחצר למבוי, שאין לו עיקר מן התורה, שמן התורה אין איסור להכניס ולהוציא אלא מרשות היחיד לרשות הרבים, וחצר ומבוי שתייהן רשות היחיד הן.

אפילו הסוברים שבכל דבר שחכמים תיקנו יש בו איסור דאורייתא של לא תסור מן הדיבר אשר יגידו לך, מכל מקום קלים איסורים דרבנן בכמה דינים מאיסורי תורה:

איסור דרבנן ספיקו לקולא. נאמנת אשה לומר שתיקנה איסור דרבנן אפילו בדבר שיש בו טורח, כגון ביעור-חמץ, ונאמן הגדול להעיד מה שראה בקטנותו בדברים שהם דרבנן.

יש שהותר איסור דרבנן במקום צער, כגון גונח שיונק חלב בשבת, אף על פי שהיונק הוא מפרק, שכיון שאינו אלא מפרק כלאחר יד, שאין דרך בני אדם לינוק, אלא לחלוב ביד, ואינו אסור אלא מדרבנן - התירו במקום צער. חולה, אפילו שאין בו סכנה, מותר להתרפאות באיסורי-הנאה שמדרבנן.

יש שהותר איסור דרבנן במקום הפסד, כגון צינור המקלח מים מן הגג, שעלו בו קשקשים שסותמים את הקילוח, והמים דולפים לבית, ממעכם ברגלו בשבת על ידי שינוי ואינו חושש, ואף על פי שהוא מתקן כלאחר יד, במקום הפסד לא גזרו. יש שהותרו איסור דרבנן משום כבוד-הבריות, כגון מי שנפסקה ציצית טליתו בכרמלית בשבת, לא הצריכוהו להניח טליתו שם ולהיכנס לביתו ערום. יש אומרים שמותר לערב איסור דרבנן בתור היתר, כדי לבטל את האיסור.

איסור דרבנן נדחה מפני איסור תורה, ולכן התירו לעבור על איסור של דבריהם כדי להניצל מאיסור תורה, כגון אם הדביק פת בתנור בשבת, שהתירו לו לרדותה קודם שתתאפה ויבוא לידי איסור סקילה, שרדיית הפת אינה אסורה אלא מדבריהם.

יש שנסתפקו לומר, שאין אומרים אין-שליח-לדבר-עברה באיסור דרבנן.

פנת המעבדה גרעיני אבטיח וגרעיני דלעת

גרעיני האבטיח גדלים באבטיח מזון מיוחד לגידול גרעינים הגידול הוא בעונת הקיץ. שיטת האסיף כיום היא מכנית, באמצעות מיכון טכנולוגי, שמפצח את האבטיח ומפריד את הגרעינים והכל בעודו בשדה. הגרעינים בשלב זה נקיים מכל חשש חרקים.

לאחר מכן עוברים הגרעינים מיון מפסולת במפעל המיון ואחסנה בשקים גדולים או במתקנים מיוחדים, לאחר מכן עוברים קלייה בתנורים מסוגים שונים ומשם נכנסים לאריזה סופית לצרכן. בכל אחד מהשלב הללו המוצר עלול לקבל נגיעות, ולעיתים אף ממש בזמנים קרובים לאסיף.

הניסיון מלמד שתוצרת שמגיעה מן האסיף ועוברת את שלבי המיון ונארזת בארזיות וואקום גדולות, נשארת נקייה ללא כל חשש חרקים. אלא שבסוג גרעינים שכאלו שממילא אמורים לעבור למפעל הקלייה, ושם הם מאוחסנים, עד הקלייה והאריזה, אין הצדקה להשקיע בארזיות וואקום שאחר כך נפתחת שוב. ובפרט כאשר לאחר הקלייה הם יארוזו בשקיות רגילות שבשהות ארוכה בחנויות המכירה הם עלולים לקבל נגיעות חדשה, ולכן המפעלים אינם רואים בכך תועלת. אולם אין ספק שאם ננהג בשיווק כמו מדינות מסוימות בעולם ובפרט באותם שהם מאוד רגישים, וכל שרשרת השיווק תיארוז בארזיות וואקום, נוכל בהחלט לקבל תוצרת שהיא נקייה מכל חשש נגיעות. כאמור עיקר הנגיעות בגרעיני אבטיח הוא של מזיקי מחסן ולא מזיקי שטח. החרקים הם מסוגים שונים, של חיפושיות ועשי מחסן. לעיתים הם חודרים לגרגיר כמעט ללא השארת עקבות, והזוחלים מתפתחים בפנים.

אופן השימוש והבדיקה: אחוז הנגיעות בגרעיני אבטיח הוא גבוה ביחס לגרעיני דלעת ונמוך ביחס לגרעיני חמוניות. על כן יחס הבדיקה של גרעינים אלו יהיה בהתאם.

ראשית יש להתבונן ויזואלית על הגרעינים שהם נראים שלמים ולא מכוססים וללא חורים, ושאינו סימני חרקים ביניהם או בתחתית האריזה ובנוסף יש לבחון את המצב הכללי של הגרעין, שהוא טרי ולא ישן. לאחר שלב זה יש לפתוח בדיקת מדגם (כ 10%) מכלל הכמות ולראות שאין כל חשש לנגיעות פנימיות ואז יהיה אפשר לאכלם ללא בדיקה. במידה ונמצאת נגיעות פנימיות, חובה לפתוח כל גרעין ולהתבונן קודם אכילתו.

בגרעיני דלעת: בזמן הגידול אין כל נגיעות וגם בזמן שגרעיני הדלעת מאוחסנים לא נמצאו בהם נגיעות של מזיקי מחסן. כיון שהם בחזקת נקיים אין חובה לבדוקם.



אך גרעיני דלעת קלופים - כיון שטבעו של שמן הדלעת להתעפש מהר ולקבל עובש לכן יש לשמרו בכלי אטום היטב. גרעינים שאוחסנו בתנאים לא נאותים עלולים לקבל נגיעות של מזיקי מחסן שונים. באם נתגלה חשש כזה, יש לבדוק חזותית בין הגרעינים הקלופים האם יש חרקים או סימני נגיעות, ובאם נמצאה נגיעות עדיף להימנע ולא להשתמש כלל בגרעינים אלו.



הזמנה של מצוה

כנס חלוקת הפרסים

תחרות מאמרים

בענייני הפרשת חלה

מפי ר"מ ב"ד ה'תש"ע

בהשתתפות

מוזרינו וע"ר הגאון הגדול

הראשון לציון רבינו **יצחק יוסף שליט"א**

הרב הראשי לישראל

הגאון רבי **שלמה זלמן גרוסמן שליט"א** הגאון רבי **מרדכי מלכה שליט"א**

הגאון רבי **שניאור זלמן רווח שליט"א**
רב קהילת משכן התורה
וראש המכון למצוות התלויות בארץ

הרה"צ רבי **ישראל רווח שליט"א**
ראש בית המדרש ונשיא המוסדות

הרב **יהודה אבוטבול שליט"א**
מ"מ ראש עיריית אלעד

הרב **ישראל פרוש שליט"א**
ראש עיריית אלעד

תזמורת
תנעים את האירוע

עזרת נשים פתוחה

שי מהודר לכל משתתף

כיבוד קל במקום

הציבור מוזמן לכנס חלוקת פרסים
שיוחלקו בין כותבי מאמרים מובחרים
בנושא תרומות ומעשרות

ביום שני ט"ו בשבט תש"פ בשעה 19:30
בבית המדרש הגדול "משכן התורה" רח' רבי עקיבא 4 אלעד

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה * כשרות המזון * כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ * חרקים במזון * טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il



שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המוענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה
בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט

מצטרפים לבית המעשר!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה



תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

03-9030580 אתר: hamachon.co.il

בית המעשר

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'
תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה

תפילת האתרוג

שָׁרָבָא עֲלֵינוּ לַחֲיִים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתוֹמִין לָנוּ אֶתְרוֹג
יָפֶה וּמִקְהֵד וְנָקִי וְשָׁלוֹם וְכֶשֶׁר כְּהִלְכָתוֹ.

יְיָהּ רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּבָרֵךְ כָּל מִינֵי הָאֵילָנוֹת
וְיוֹצִיאוּ פְרוֹתֵיהֶם בְּרָבוּי, שְׂמִינִים וְטוֹבִים, וְתִבְרָךְ אֶת הַגִּפְסִימִים
שֶׁיוֹצִיאוּ עֲנָבִים הֶרְפֶּה, שְׂמִינִים וְטוֹבִים, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה הֵינָּה הַיּוֹצֵא מֵהֶם מִצֵּי
לֶרֶב לְכָל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל לִקְנוֹם בּוֹ מִצֹּת קָדוֹשׁ וּמִצֹּת הַבְּדִלָּה בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים
טוֹבִים וְיִתְקַם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲזִינוּ מִקְרָא שְׂכָתוֹב: לֵךְ אֲכַל בְּשִׁמְחָה
לְחֶמֶךָ וְשִׂתָּה כֹּלֵךְ טוֹב וְיִנֶּה כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ. וְנֹאמַר: בְּאֵתִי
לִגְנִי אֲחֹתִי כִלָּה אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׂתִיתִי וַיְיָ עִם
חֻלְבֵי אֲכָלוּ רַעִים שׁוֹתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים. יְהִיו לְרְצוֹן אֶמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לִפְנֶיךָ
ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי.

יְיָהּ רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּבָרֵךְ כָּל פְּרוֹת הָאֵילָנוֹת לְמִטָּה,
וְשִׁשְׁעֵי שִׁשְׁעֵי בְּרָכָה וְהַצִּלָּחָה מִמִּקְדָּר הָאֵילָן לְמַעֲלָה, עֲלֵינוּ וְעַל כָּל
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָל אֶתֶר וְאֶתֶר:

נִתְּנוּ לְהַתְפַּלֵּל עַל הָאֶתְרוֹג בַּיּוֹם ט"ו בְּשֶׁבֶט, וְטָקוּר הַדְּבָרִים בְּסֵפֶר הַקֹּדֶשׁ "בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" (חֹדֶשׁ שֶׁבֶט, מֵאֲמֹר
ב', סִימָן ב') וְז"ל שֶׁ: "טָעַם שְׂאֵמֶר הַתְּנָא בְּמִתְנִיתִין בֵּאל בְּשֶׁבֶט – ר"ה לְאֵילָן, כְּדָבָר בֵּית שְׁנַאִי, וְכֵן הִלֵּל
אֲמֹרִים בְּט"ו בּוֹ. וְנֹאמַר "אֵילָן" לְשׁוֹן יְחִיד, וְלֹא אֲמֹר "אֵילָנוֹת". לְרִמּוֹ מִטָּה שְׂאֵמֶר רַבּוּתֵנוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּט"ו
בְּשֶׁבֶט עַל אֶתְרוֹג כֶּסֶר וּמִהוֹדֵר שִׁיּוֹמֵן הַקֶּבֶד"ה בַּעַת שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְמַעֲוֹת... וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר הַתְּנָא: אֵילָן – לְשׁוֹן
יְחִיד, לְרִמּוֹ עַל הָאֵילָן הַמִּיּוֹחָד הַמְּבֹאָר בַּתּוֹרָה לְמַעֲוֹת, וְהַגָּאֹן רַבֵּנוּ יוֹסֵף חַיִּים זצ"ל בְּסִפְרוֹ לְשׁוֹן חֲכָמִים
חֵא"סִיטֵן לִ"ח אֵף כָּתוּב עַל כִּי נִסַּח תְּפִילַת מִיּוֹחָד (וְרִאשִׁית כָּבֵד כְּמֵה גִירְסָאוֹת וְהַגְהוֹת עַל נִסַּח תְּפִילַת זו).
טַכָּל מִקּוֹם אֲכָתוּב אֵת זֹאת שְׂמַנְצָת עֲמִידָה:

יְיָהּ רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּבָרֵךְ כָּל אֵילָנוֹת הָאֶתְרוֹג
לְהוֹצִיא פְרוֹתֵיהֶם בְּעֶתָם, וְיוֹצִיאוּ אֶתְרוֹגִים טוֹבִים יָפִים וּמִקְהֵדִים
וְנִקְיִים מִכָּל מוֹם. וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם כָּל חֲזוֹת וְיִהְיוּ שְׁלֵמִים, וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוֹם
חֶסְרוֹן, וְאִפְּלוּ עֲקִיצַת קוֹץ. וְיִהְיוּ מִצִּוּיִם לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲזִינוּ בְּכָל מִקּוֹם
שֶׁהֵם, לִקְנוֹם בָּהֶם מִצֹּת נְטִילָה עִם מִצֹּת נְטִילָה עִם הַלּוֹלֵב בְּחַג הַסֻּכּוֹת שֶׁיִּבְא
עֲלֵינוּ לַחֲיִים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ בַּתּוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲבָדְךָ:
וּלְמִקְחָתָם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפַּת תְּמָרִים וְגִנְעָה עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי
נָחַל. וְיִהְיֶה רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעֲזְרֵנוּ וְתַסְמְעֵנוּ לִקְנוֹם
מִצֹּת זו שֶׁל נְטִילַת לּוֹלֵב וְהָדָס וְעֶרְבֶה וְאֶתְרוֹג כְּתֻקָּה בְּזִמְנָהּ בְּחַג הַסֻּכּוֹת

טבלה על נגיעות בתוצרת החקלאית המצויה בטו בשבט

שם המוצר	אופן השימוש	שם המוצר	אופן השימוש
אבוקדו	בחזקת נקי	דובדבנים מסוככים	יש לבדוק סידגסית
אבטיח	בחזקת נקי	דיתים	בדיקה ויואלית, וכשיש חשד יש לפתוח
אבז ברזיל	בחזקת נקי	חבושים	לפרוס לפלחים ולבדוק
אגוז לוח עם קליפה	חייב בדיקה ויואלית	חמוציות טריות/מסוככות	בחזקת נקי
אגוז מלך עם קליפה	חייב בדיקה ויואלית	חמוציות מיובשות	חייב בדיקה, כמו "ציטוסקס"
אגוז חקדמיה	בחזקת נקי	חרובים	חצים לשנים ובדקים ויואלית
אגוז פקאן מסוכך	בחזקת נקי	לדר באריות סגורות	בחזקת נקי
אגוז פקאן מקולף	חייב בדיקה ויואלית	לדר באריות פתוחות	יש לבדוק ויואלית
אגוז פקאן עם קליפה	בחזקת נקי	מלון	בחזקת נקי
אגוז צמבר	בחזקת נקי	מגבו חיובש	לבדוק ויואלית
אגוז קוקוס	בחזקת נקי	משמש חיובש	חצים לשנים ובדקים מסול מקור אור
אגוז קשין	חייב בדיקה ויואלית	ענבים	להשרות בסיס עם חומר ולשטוף תחת ברו
אגוזים ושקדים קצוצים	חייב בדיקה ויואלית	ערמונים	לפתוח ולבדוק
אגס	בחזקת נקי	פומלה/פומלית	ראה לעיל "אשכולית"
אוכמניות	באם הפרי רך חייב בדיקה	פטל / אסנה	חייב בדיקה יסודית והבדיקה קשה
אננס בשימורים	בחזקת נקי	פיסטוקים	חייב בדיקה ויואלית לאחר פתיחה
אננס טרי	לחודד המשקעים בקולוף	פפאיה/טרי/שימורים/חיובש	בחזקת נקי, את המיובש לבדוק ויואלית
אננס חיובש	חייב בדיקה ויואלית	צימוקים	חייב בדיקה – להשרות 10% במים חמים ל-10 דקות, אם צפים חרקים יש לזרוק הכל, באם הכל נקי אפשר להשתמש
אפרסמון	להסיר העלה ולשטוף	קבוקים	לפתוח ולבדוק סדגסית
אשכולית	והירות סבגסית על הקליפה, באם הפרי רך סיד	קיווי טרי או חיובש	בחזקת נקי, את המיובש לבדוק ויואלית
אתרוג מסוכך	בחזקת נקי	קלמנטינה	ראה לעיל "אשכולית"
בטנים חצופים שוקולד	לפתוח ולבדוק סדגסית	רימון	חייב בדיקה ויואלית לאחר הפתיחה
בטנים מקולפים	חייב בדיקה ויואלית	שיזף מיובש	לאחר פתיחה חייב בדיקה מסול מקור אור
בטנים עם קליפה	בדיק בחזקת נקי	שימורי פירות	בדיק בחזקת נקי
בננה טרית	בחזקת נקי	שקדים מקולפים	חייב בדיקה ויואלית
בננה ציפס	בחזקת נקי	שקדים עם קליפה קשה	חייב בדיקה ויואלית לאחר פתיחה
בוגי ברי	חייב בדיקה, כמו "ציטוסקס"	תאנים	טרי ספידול סטופל היטב – בחזקת נקי, לחצות ולבדוק ויואלית, טרי לא סטופל ויובש – פריך בדיקה יסודית וקשה סאד
גויאבה	לפרוס לפלחים ולבדוק	תות עץ	חייב בדיקה יסודית
גרעיני אבטיח	לפתוח ולבדוק סדגסית	תות שדה	לבחור השלימים, לחודד הפרי עם סטט סרפרי, להשרות כ 2 דקות במים וחומר ולערוך ביד – לטעין סרפריסר, ולשטוף כל תות תחת ברו מים עם סברשת
גרעיני דלעת	בחזקת נקי	תמר לח	בחזקת נקי
גרעיני חמניות	לפתוח ולבדוק כל אחד	תמר מיובש	לחצות, להסיר הגלעין ולבדוק יסודי
דובדבנים בסירופ / חמוץ	חייב בדיקה ויואלית	תפוז	ראה לעיל "אשכולית"
דובדבנים בסירופ / חמוץ	חייב בדיקה ויואלית	תפוז סיני מסוכך	בחזקת נקי
דובדבנים מיובשים	קשה סאד לבדיקה	תפוז עץ - טרי / מיובש	בחזקת נקי